

Viðmerking:

Árinið á vinnurnar av minkandi ríkisveitingum

Eg vil byrja við at takka fyrir positivu viðmerkingarnar um greinirnar, eg havi havt í bløðunum tveir teir seinastu leygardagarnar og fyrri tað samhuga, fólk hava víst mær í sambandi við, at mini persónligu viðurskipti hava verið viðgjørd alment.

Eg vil samstundis nýta høvið til at frøðast yvir, at nóg ymisk búskaparlig viðurskipti hava verið viðgjørd sakliga í tjakinum í bløðunum í seinastuni. Fleiri hava verið við í tjakinum um búskaparvøksturinn, vinnuligar møguleikar, búskapargongdina í lötuni og eisini onnur viðurskipti hava verið viðgjørd. Eftir míni meting hevur tjakið í lötuni eitt stórt virði fyrir samfelagið, óansæð um vit velja at minka um ríkisveitingarnar ella ikki. Serliga tí tjakið er við til at vísa á trupuleikar og møguleikar í búskapinum, sum vit kunnu nýta í komandi árum.

Árinið á vinnurnar av at ríkisveitingarnar minka

Av tí, at tað ikki er gjørligt í einari stuttari gjöngumgongd at lýsa, hvørjar avleiðingar tað fær fyrir hvønn einstakan persón í samfelagnum, at ríkisveitingar minka, vil eg í staðin her geva eina stutta lýsning av, hvørjar avleiðingar tað fær fyrir einstøku vinnurnar, og so kann hvør einstakur meta um, hvørjar avleiðingar tað fær fyrir viðkomandi.

Fyrir at lýsa avleiðingarnar heilt, er neyðugt at vísa, hvussu long skiftistíðin verður og eisini hvør búskaparpolitikkur verður

forður, meðan ríkisveitingarnar minka. Tá henda vitan sjálvsagt ikki er tøk í lötuni, verður gingið út frá, at skiftistíðin er umleið 10 til 20 ár og búskaparpolitikkurin er strammur, bæði við sparingum á almenna budgettinum og við skatta- og avgjaldshækkingum.

Vinnur, ið merkja ringu árinini

Tey ringu árinini stava fyrst og fremst frá sparingunum á almennu budgettinum og inntøkufræmjandi tiltøkum. Sparingarnar merkja uppsagnir av starvsfólkum og eisini minni fløguvirksemi og nýtslu. Skatta- og avgjaldshækkingarnar raka fólk í øllum vinnunum, við tað at tóka inntøkan minkar. Bæði hesi viðurskipti hava ring árin á innlendsku eftirspurningin, sum minkar. Hetta hevur eina minking í byggivinnuni við sær og samstundis verður handilsvinnan eisini rakt av hesum. Um vit hyggja at hvørji störv, ið verða rakt, so er tað fyrst og fremst fólk í almennu umsitingini og í handilsvinnuni. Hetta er fyrir ein stóran part störv, ið eru sett av konufólkum. Sostatt er lítil ivi um at tað fyrst og fremst verða konufólk, ið merkja ringu árinini.

Minkandi eftirspurningurin eftir arbeiðsmegi hevur vanliga bæði lønarlækkingar og fólkaflytingar við sær.

Vinnur, ið ikki merkja nógv

Ein vinna, ið neyvan kemur at merkja nógv til minkandi ríkisveiting, er fiskivinnan.

Starvsfólkini í hesi vinnu eru lønt við hyrum, sum eru gjørd annahvørt eftir brutto-ella nettosáttmála. Tað hevur víst seg, at hóast skiftandi búskaparlig umhvørvi, so hava hyrupartarnir ikki broytt seg. T.d. broyttust hyrupartarnir ikki í teinum góðu 80'unum og heldur ikki í teinum trongu 90'unum. Sum dømi kann nevast at hyrupartarnir í saltfiskatrolarunum hava verið óbroyttir síðan fyrst í 70'unum við einum hyruparti á 27%. Tískil má væntast, at hyrupartarnir heldur ikki broytast, um ríkisveitingin minkar. Hetta merkir sjálvsagt, at kappingarforið í hesi vinnuni heldur ikki batnar og harvið, at um vinnan hevur trupuleikar við at endurnýggja flotan í dag, so hevur hon eisini somu trupulleikar við minni ríkisveitingum.

Tó eigur at verða viðmerkt, at fiskimennirnir sjálvsagt eisini mugu rokna við, at teirra skattur hækkar og eisini, at minstalønin væntandi minkar, av tí at hon er sett eftir sáttmálanøini á landi.

Ein onnur vinna, ið væntandi heldur ikki broytist nógv, hóast hon kemur at fáa ágóðan av, at lønarlagið er lækkað sum avleiðing av minkandi ríkisveitingum, er flakavinnan. Henda vinnan er í lötuni við at broytast móti eini støðu, har hon automatiserar raksturinn og tiskil roynir at avmarka talið av starvsfólkum. Um lønarlagið lækkar, so vil kappingarforið og eisini úrslitið av rakstrinum hjá hesi vinnu

uni sjálvsagt broytast, men hetta fer væntandi at hava við sær, at hon fer at nýta enn meiri pening at automatisera raksturinn. So ikki er væntandi, at fólk, ið gerast tøk í øðrum vinnum, kunnu finna nýtt starv í hesi vinnuni.

Alivinnan er eisini ein vinna, sum heldur ikki kann rokna við at broytast stórt av broyttum lønarlagið. Vinnan er í lötuni í stórum vøkstri og merkir hetta, at fleiri fáa starv innan hesi vinnu. Væntandi heldur vøksturinn áfram í nøkur ár fram í tíðina, men vinnan hevur náttúrligar avmarkingar tá øll nýtilig pláss eru uppbúkt. Tó hevur talan verið um at royna at anka aliringarnar á opnum havi. Hetta er sera áhugavert og vónandi eyðnast hetta, soleiðis at ein framhaldandi vøkstur kann henda innan hesu vinnu. Hetta hevur tó lítið við minkandi ríkisveitingarnar at gera og samstundis er alivinnan ikki arbeiðskraftintensiv, so neyvan koma nógv nýggj arbeiðspláss her.

Tó eigur at vera viðmerkt, at vinnan eisini er farin undir at góðska fiskin meiri enn áður, hetta kann skapa nýtt arbeiðspláss, og her kann betra kappingarfori gera ein mun.

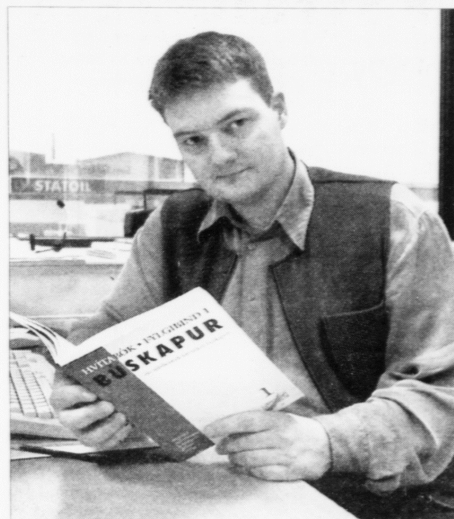
Vinnur, ið fáa fyrirum

Nakrar vinnur kunnu fáa fyrirum av betraða kappingarforinum, sum kemur av lægra lønarlagnum. Her er serliga talan um vinnur, ið lata vörur og tenastur til primeru vinnurnar. Primeru vinnurnar í Føroyum eru fiskivinnan, flakavinnan og alivinnan.

Hóast primeru vinnurnar ikki vaksa nógv, so er hugsandi, at hjávinur hjá hesum vinnum vaksa. Her er talan um vinnur, sum kunnu vinna marknaðapartar frá útlandskum fyrirkønum innan somu vinnu.

T.d. kann hugast, at talan er um vinnur, ið framleiða útgerð til alivinnuna, flaka vinnuna og fiskivinnuna. Ella um vinnur, sum gera eina tenastu fyrir hesar vinnur, t.d. flutningsfyrirkøkur, konsulentar o.l.

Møguleikar at hjálpa vinnum, ið fáa fyrirum
Fyrir at skunda undir vøksturinn í teinum vinnunum, ið

Magni Laksáfoss, búskaparfrøðingur

væntandi fáa fyrirum av betraða kappingarforinum, kann tað almenna stovna útbúgvingar- og granskingarstovnar, ið bæði hjálpa hesum vinnum beinleiðis, t.d. við at granska í tøkniligum viðurskiptum og eisini óbeinleiðis við at finna nýggjar hættir at troyta tilfongdið í fiski- og alivinnuni, soleiðis at eftirspurningurin eftir nýggjum amboðum o.l. innan hesar vinnugreindir veksur.

Samanumtikið

Samanumtikið kann sigast, at væntandi fara minkandi ríkisveitingar at hava ymiskar avleiðingar á ymsku vinnurnar. Tó er neyvan ivi um, at vinnur, har konufólk starvast í dag, væntandi verða harast raktar, meðan tøkniligar vinnur, sum lata tól og vitan til primeru vinnurnar koma at vaksa.

Minkandi eftirspurningurin eftir kvinnuligu arbeiðsmegi fer uttan iva at hava somu avleiðing, sum vit søu í 60'unum, nevniliga, at ungu kvinnurnar flyta av landinum. Hetta hevur í longdini við sær, at burðartalið gerst minni og við tí demografisku broyting í pensiónsaldrinum, sum vit vita um, fer at henda í tey komandi 30 árin, so vil hetta merkja, at forsorgarbyrðan gerst tyngri enn hon er í dag.

Avleiðingin á bústaðarmynstrið

Almennu sektururin liggur í dag serliga í Tórshavn, sama er galdandi fyrir handilsvinnurnar. Tískil er lítil

ivi um, at tað serliga vil vera hesin landspartur, sum verður fyrst raktur av sparingunum. (Skatta- og avgjaldshækkingarnar raka væntandi allar landspartar nokurlunda líka).

Sjálvt um tað sostatt er Tórshavn, sum verður rakt fyrst, so er hetta neyvan galdandi í longdini. Væntandi vil vinnulivið framhaldandi flyta til Tórshavn, soleiðis at privata vinnulivið fer at vaksa í Tórshavn, meðan vinnulivið runt um aðrastaðni í Føroyum fer at vaksa minni ella beinleiðis minka. Hetta er í øllum føri tað, vit siggja hendir í øðrum londum.

Sostatt er tað væntandi bert í fyrsta umfari, at vinnulivið í Tórshavn verður rakt, meðan tað fyrst og fremst er vinnulivið uttan fyrir Tórshavn, sum merkir avleiðingarnar á eitt sindur longri sikt.

Fyrirvarni

Fyrirvarni eigur altíð at vera tikið fyrir metingum um eina framtíðar gongd. Hetta er sjálvsagt eisini galdandi fyrir hesa, sum eg havi lagt fram her. Avleiðingarnar av minkandi ríkisveitingum eru nært tengdar at bæði longdini á skiftistíðini og eisini politisku avgerðunum í skiftistíðini. Hesi viðurskipti eru ikki kend og tiskil er sera ringt at meta um avleiðingarnar.

Vónandi hevur onkur viðmerkingar til metingarnar.

Magni Laksáfoss
Búskaparfrøðingur.

REPROZ
GRAFISKAR LOYSNIR

Tel +298 31 95 40
Fax +298 31 75 41
Alt innan prentlutir

Mail: jakzac@post.olivant.fo

Lesið eisini Sosialin
á Internetinum

www.sosialurin.fo